

58 שנינו במשנה: ביצד הוא בדרך, הנוצר יושב וקנה פירו, זרק הגיר
 59 הקיש בקנה.
 60 הברייתא מפרשת דברי המשנה: תנא, זרק הגיר של שמרים -
 61 כשיצא הלובן שעל השמרים, הנוצר הקיש בקנה לאות שיש
 62 להפסיק יציאת היין ולסתום הנקב. שואלת הגמרא: ולימא ליה
 63 מימר - יאמר זאת הגזבר למוציא בפירוש. משיבה הגמרא: דין זה
 64 מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן, כשם שהדיבור יפה
 65 לבשרים, כך הדיבור רע לין ומקלקל טעמו, ולכן לא היה הגזבר
 66 מדבר בסמוך לין אלא רק רומז כדי שלא להזיקו.
 67 שנינו במשנה: רבי יוסי בר רבי יהודה אומר וכו' יין שיש בו קמחין
 68 פסול.
 69 געין - מסתפקין רבי יוחנן, הקדישו לנסכים, מהו שילקה עליו משום
 70 מקדיש בעל מום להקריבו למזבח שלוקה (תמונה ג), האם בין הפסול
 71 כמקדיש בעל מום דמי ולוקה, או דלמא אין דין בעל מום
 72 למלקות אלא בבהמה ואינו לוקה. מסיקה הגמרא: תיקו.
 73 הגמרא מביאה ברייתא לגבי מקומות האבא שאר הקרבנות: תנו
 74 רבנן, אלים בני שתי שנים (פירא פ"א מ"א) לקרבנות היו מביאים ממואב,
 75 שהם מובחרים. ובגשים בני שנה לקרבנות היו מביאים מקרבון
 76 שכבשים שבה מובחרים. ועגלים לקרבנות היו מביאים משרון שהוא
 77 מחוז שבו מגדלים עגלים. וגזולות דהיינו תורים ובני יונה לקרבנות
 78 היו מביאים ממקום הנקרא 'הר המלך' שבו גזולות מצויים. רבי
 79 יהודה אומר, מביאין לקרבנות כבשים שנקבין ברחקו, כלומר שהיו
 80 רחבים כגובהם מרוב שומנם.
 81 מבארת הגמרא: אמר רבא בר רב שילא, מאי טעמיה דרבי יהודה,
 82 דכתבי בגאולה העתידה (ישעיה ע"ב) 'ירעה מקנה ביום ההוא בר
 83 נדבך', שהכבשים ירעו ביום זה עד שיהיו רחבים, ומשמע שהם
 84 המובחרים ביותר, ויש להביאם לקרבנות.
 85 ביאור של רבא בר רב שילא בענין אחר: פתיב (שם ס"ב) 'על הומתנד
 86 ירושלים הפקדתי שמרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו
 87 המזכירים את ה' אל דמי לכם', כלומר, השמרים הם מלאכים
 88 המזכירים כל העת לפני ה' אודות ירושלים. מבוררת הגמרא: מאי
 89 אמרי המלאכים. משיבה הגמרא: הכי אמר רבא בר רב שילא,
 90 התפללו על בנין ירושלים, ואמרו 'אתה תקום תרחם ציון' וגו' (תהילים
 91 ק"ד). רב נחמן בר יצחק אומר, הוכירו לפני בנין ירושלים ואמרו
 92 'בונה ירושלים ה' (שם קמ"ב). שואלת הגמרא: ומעיקרא מאי הוו
 93 אמרי - מתחילה קודם החורבן מה אמרו. משיבה הגמרא: אמר רבא
 94 בר רב שילא, אמרו 'כי בחר ה' בציון אוה למושב לו' (שם קלב ג').

הדרן עלך כל קרבנות הצבור

פרק עשירי - שתי מדות

משנה

95 שתי כלי מדות של דבר יבש היו במקדש, שמודדים בהן סולת
 96 למנחות, האחד מחזיק עשרון - והשני חצי עשרון.
 97 רבי מאיר אומר, שלשה כלי מדות היו, עשרון עשרון וחצי עשרון
 98 - שני כלים של עשרון ואחד של חצי עשרון ובגמרא יתבאר לשם
 99 מה הוזקקו לשתי עשרונות. כלי המחזיק עשרון מה היה משמש,
 100 שבו היה מודד לכל המנחות, שכל המנחות באות מעשרון ומעלה.
 101 ואף את המנחות הצריכות שנים ושלשה עשרונים סולת לא היה
 102 מודד בכלי מדה אחר, לא בכלי המחזיק שלשה עשרונים, למנחת
 103 נסכים של פה, הטענה שלשה עשרונים סולת, ולא בשל שנים
 104 לנסכי איל, שהיא של שני עשרונים, אלא מודדן עשרונות - במדה
 105 של עשרון אחד, שלש מדות לפה, ושתי מדות לאיל, שלא היתה
 106 במקדש מדה גדולה מעשרון. חצי עשרון מה היה משמש, שבו היה
 107 מודד חבתי פתן גדול, כפי ששנינו לעיל (ג) שהיה הכהן גדול מביא
 108 למנחת הביתן עשרון עשרון ויחצוה במדת חצי מעשרון שהיתה
 109 במקדש ומקריב מחצה בכפר ומחצה בין הערבים.
 110
 111
 112

1 הקמחין - לובן הצף על היין ומתערב עמו כשנוטל מחלקו העליון,
 2 ולא יטול משוליה - מתחתיתה) מפני השמרים המצויים שם, שמה
 3 יתערבו עם היין, אלא מביא משלישה מאמצעה - מאמצע השליש
 4 האמצעי שלה, על ידי שעושה שם ברו להוציא היין. מבארת
 5 המשנה: ביצד הוא בדרך אם היין ראוי לנסכים, הנוצר הממונה על
 6 אוצרות המקדש יושב והקנה - אמת המדה] פירו, ומוציאים את
 7 היין דרך נקב שבחבית, זרק הגיר - כשהחל לצאת הלובן הצף על
 8 השמרים, הקיש הגזבר בקנה על מוציא היין לרמז שיסתום הנקב על
 9 ידי ברו, ולא אמר לו זאת מפני שהדיבור מוזק לין. המשנה חוזרת
 10 לענין יין שיש בו קמחין: רבי יוסי ברבי יהודה אומר, יין קיש בו
 11 קמחין פסול, שנאמר (במדבר כ"ט) 'תמימים יהיו לכם ומנחתם,
 12 ודורשים שהמנחות יהיו תמימות בלא סולת שהתליעה או אבק, וכן
 13 נאמר (שם כ"א) 'תמימים יהיו לכם ונסביתם', ודורשים שהנסכים
 14 יהיו תמימים, למעט יין שיש בו קמחים.

גמרא

15 שנינו במשנה: אין מביאין לא מתוק ולא מבושל ולא מעושן, ואם
 16 הביא פסול. הגמרא מקשה על דין יין מתוק: והא קתני ברישא, אין
 17 מביאין את הליקטיון - יין מתוק מחמת השמש, ואם הביא בשר,
 18 ומודע שנינו שיש מתוק פסול. מתרצת הגמרא: אמר רבינא, ברוך
 19 שניהם ותני - ושנה בהם דין אחד, כלומר, אל תגרסו בהליקטיון
 20 זאם הביא כשר, אלא 'לפי שאין מביאין לא מתוק וכו' ואם הביא
 21 פסול. תירוגן אחר: רב אשי אמר, לעולם אין לבורכס יחד, אלא יש
 22 לחלק, שהליקטיון שיש בו הוליא דשימשא - מתיקות מחמת השמש
 23 לא מאים, ולכן כשר, אך יין מתוק בחוליא דפריא - מתיקות מחמת
 24 הפרי עצמו מאים, ולכן פסול.

25 שנינו במשנה: אין מביאין יין, דברי רבי. והכמים מכשירין.
 26 מבארת הגמרא: אמר הווקיה, מאי טעמא דרבי, אמר קרא (במדבר
 27 כ"ט) 'לכבש יין', ודורשים סמיכות היין לכבש, מה כבש היינו פן
 28 שנתו, אף יין מתנסך רק פן שנתו ולא מן השנה הקודמת. מקשה
 29 הגמרא: אי - אם כן נאמר, מה כבש פן שתי שנים פסול לקרבן
 30 שנאמר בו 'כבש', שהרי נקרא 'איל' ולא 'כבש', אף יין פן שתי שנים
 31 היה פסול. ובי תימא הכי נמי - ואם תאמר שאכן למדים כך, קשה,
 32 והתנאי, יין פן שתי שנים לא יביא, ואם הביא בשר, ומאן שמעת
 33 ליה - מי התנא שמעטנו דאמר לא יביא זאת, רבי ובמשנתנו,
 34 וקאמר בברייתא אם הביא בשר, וקשה לחזקה שלדבריו היה לרבי
 35 לפסלו אף בדיעבד.

36 הגמרא מביאה ביאור אחר: אלא אמר רבא, היינו מעמא דרבי,
 37 דכתבי (משלי כ"א) 'אל תרא יין כי יתאדם', כלומר אל תתן עיניך
 38 ביין אדם ומובחר לשתייה, ולאחר שנה אין היין אדם כל כך,
 39 ומבואר שיש מובחר הוא בן שנתו דווקא ואתו מביאים לנסכים.

40 שנינו במשנה: אין מביאין לא מן הדליות בו אלא מן הרגליות ומן
 41 הכרמים העבודין.
 42 תנא - שנינו ברייתא בענין זה, מביאים יין לנסכים מן הכרמים העבודים
 43 - (חפורים) פעמים בשנה, שהוא מובחר ביותר.
 44 הגמרא מביאה מעשה: רב יוסף הנה ליה קרנא דפריקא - חלקת
 45 כרם שבקרבן זוית, דרפיק היה ספי ריפקא - שהיה חופר בה חפירה
 46 יתירה, כלומר פעמיים בשנה, ועבד - והוציא הכרם תמרא דדרי
 47 מיא על חד תרין - יין חזק כל כך, שהוסיפו עליו מים שתי מדות מעל
 48 כל יין חזק, שעל כל יין מוסיפים שלשה חלקים מים על חלק אחד יין
 49 שיהא ראוי לשתייה, ועליו הוסיפו ששה חלקים.

50 שנינו במשנה: לא היו בונסין אותן פחצבין גדולים אלא בחביות
 51 קטנות.
 52 הברייתא מבארת מדת החביות: תנא, היו מניחים היין לנסכים
 53 בחביות קטנות כפדיות לודיות פינוניות - ככדים בינוניים שעושים
 54 בלוד. ואין מניחין אותן שתיים שתיים סמוכות, שמא יתקלקל היין
 55 שבאחת ויכנס ריחו לין שבשניה ויקלקלו, אלא אחת אחת כשדון
 56 מפוררות.
 57

44 וגו'. הגמרא דנה בכונת המשנה: איפציא להו, היכי קאמר - מה
 45 כוונת התנא לומר, האם נרה בשנה ראשונה, ובתחילת השנה
 46 השנייה נרה, ובשעת הזריעה חורשה וזורעה, או דלמא -[שמא] נרה
 47 בשנה ראשונה, ושנייה חורשה וזורעה בלא נרה - בלא חרישה
 48 נוספת בתחילת השנה.
 49 הגמרא פושטת הספק: תא שמע לפשוט הספק, דתניא בברייתא,
 50 אמר רבי יוסי, אף המקומות היימי כרויים וכפר אחים, (אלמלא)
 51 [אלמלי - אילו] היו סמוכות לירושלים בהרים סביבותיה, היו
 52 מביאין מהן תבואה לעומר, לפי שאין מביאין את העומר אלא מן
 53 השדות המזדירות - שברום ארץ ישראל והמזדירות -[החרושות]
 54 לכה שתגדל בהן תבואה ויקצרה לעומר, שבהן חמה זורחת כל
 55 היום, ומתן חמה שוקעת - והחמה זורחת עליהם גם בסוף היום
 56 סמוך לשקיעתה, והמקומות חייטי כרויים וכפר אחים הם בדרום ארץ
 57 ישראל.
 58 הברייתא מבארת מה יעשה בעל שדה התבואה שמביאים לעומר
 59 להשביחה: כיצד עושה להשביח את התבואה בשדהו, נרה - חורש
 60 את השדה בשנה ראשונה, ובשנה השנייה חורש ושנה, כלומר
 61 חורשה בשנה השנייה שתי פעמים, וזורעה באותה שנה קודם לפסח
 62 שבקעים יום פרי שתתא סמוכה לחמה, כלומר שתהא זריעתה
 63 סמוכה לתקופת הקיץ שבה כח החמה מתגבר והולך ומשביח יותר
 64 את התבואה, והחמה משביחה את התבואה עד שעושה את הקנה
 65 שלה בעובי זרה, ואת השיבולת שהיא ראש קנה התבואה עושה
 66 בעובי זרתיים.
 67 הברייתא מבארת את מעשי ההכנה להקרבת המנחה: ולאחר
 68 גדולה התבואה קוצר אותה, ומעמר - אוספה לעומרים, ודש עליה
 69 להפריד קליפת גרעיניה מעליהם, וזורה אותם לרוח כדי להשלים
 70 את הפרדת הפסולת מהם, ובוזר אותם מפסולת שנשארה ביניהם,
 71 ומזחן אותם, ומרסק את הסולת בנפה כדי לנפותה.
 72 הברייתא מבארת את הבאת הסולת למקדש להקרבתה: ומביא
 73 אותה למקדש אצל הגזבר לבדוק האם אכן ראויה היא להקריבה
 74 כמנחה במזבח, וגזבר מכניס ידו לתוכה, אם עלתה פה אבק,
 75 שאות היא שהסולת לא נופתה כראוי, אומר לו הגזבר לבעל הסולת
 76 חזור ונפה אותה פעם שנייה. משום -[בשם] רבי נתן אמרו, הגזבר
 77 בודק את הסולת באופן טוב יותר, ששך ידו בשמן, ומכניס אותה
 78 לתוכה - לתוך הסולת, עד שמעלה בידו את כל אבקה - האבק
 79 (דהיינו הקמח הגרוע) הנמצא בסולת, שנשארת נקיה וראויה למנחה.
 80 הגמרא מסיימת את ההוכחה לפשוט הספק האם חורש פעם נוספת
 81 בשנה השנייה: קתני מיתה - מכל מקום שנינו בברייתא לגבי השנה
 82 השנייה 'חורש ושנה', ומוכח שאף בה חורש פעם נוספת, ונפשטה
 83 כוונת המשנה 'ובשנה שניה זורעה' וגו', שחורש בה פעם נוספת
 84 השנייה.
 85 מקשה הגמרא: ולמעמיך - ולשיתך שהנך רוצה להוכיח מן
 86 הברייתא שחורש גם בשנה השנייה פעם נוספת, קשה, שהרי מתניתין
 87 לא קתני שונה - במשנתנו לא שנינו שבשנה השנייה חורש שתי
 88 פעמים מלבד החרישה שקודם הזריעה, ומוכח שחורש רק פעם אחת,

1 סיום הקושיא על רבי יוחנן: אלא לרבי יוחנן שאם הביא ביכורים
 2 מפירות שאינם מן המובחר לא נתקדשו, קשיא סתירת הברייתות
 3 שאינה מתורצת לשיטתו.
 4 מתרצת הגמרא: תנאי היא - הדבר שנוי במחלוקת תנאים,
 5 שהתנאים של הברייתות לא סברו כרבי יוחנן, והתנא של הברייתא
 6 להלן סבר כרבי יוחנן. דתניא בברייתא, מפירות שפגג מערה
 7 ושפחוהו שנעבדה מביא וקורא, כיון שנחשבים כקרקע, ומפירות
 8 שבעצמין ושכספיה אינו מביא כל עיקר, ואף בעצמין נקוב וספינה
 9 של חרס, כיון שפירותיהם גרועים, והיינו כרבי יוחנן שאין להביא
 10 מהם ביכורים.
 11 שנינו במשנה: וכולן אינן פאות אלא מן המובחר, ואיזהו מובחר
 12 שלהם כו', שניה להן עפריים בבקעה.
 13 הגמרא מביאה מעשה בענין תבואה שבעפריים: כשהחל משה
 14 לעשות האותות במצרים כצויו ה', אמרי ליה יוחנא וממרא מכשפי
 15 מצרים למשה, וכי תבן -[פסולת תבואה] אתה מכניס למכור
 16 לעפריים המלאה תבואה וכמבואר במשנתנו, כלומר וכי כשפים
 17 אתה מביא למצרים באותות אלו, הרי אין מכשפים בעולם כמותם,
 18 ומה התועלת בהן להוציא את ישראל משם.
 19 השיב משה ואמר להו, אמרי אינשי - רגילים אנשים לומר, למתא
 20 ירקא - לעיר שהירק בה רב, וכל החפץ בו מגיע אליה, ירקא שקול
 21 - לשם קח את הירק כדי למכור, שבה תמצא יותר קונים. ואף אני
 22 מראה האותות דווקא כאן בעיר של כשפים, שכל המכשפים
 23 מתאספים בה ויראו שאותותי טובים מכישופיכם.

משנה

24 המשנה מבארת דינים נוספים בהבאת עומר ושתי הלחם מן המובחר:
 25 אין מביאין עומר ושתי הלחם, לא מבית הגבולים - משדה הנצרכת
 26 לזבל בהמות לצמיחת התבואה, שמא לא יניח בה זבל כדי כל צרכה,
 27 ותהא התבואה הגדילה בה כחושה, ולא מבית השלחים - שדה
 28 יבישה שלא די לה במי הגשמים וצריכה השקאה במים - משום
 29 שתבואתה כחושה, ולא מבית האילן - תבואה שבין האילנות,
 30 שיונקים הרבה ומכחישים זרעי התבואה, ואם הביא משדות אלו פשר.
 31 המשנה מבארת מה יעשה לשדה שתהא תבואתה מרובה: כיצד
 32 הוא עושה לשדה שתהא תבואתה משובחת, נרה -[חורשה] כל שנה
 33 ראשונה ואינו זורעה, ובשנה שנייה חורשה וזורעה קודם לפסח
 34 שבקעים יום, דהיינו בחמשה לחדש שבט, שאז כח החמה מתגבר
 35 ומשביח התבואה, והוא מצמיח תבואה רבה ועושה סולת מרובה.
 36 המשנה מבארת בדיקת סולת המנחות: כיצד בודק הגזבר הממונה
 37 על הסולת את נקיונה מפסולת, מכניס ידו לתוכן - לתוך גרגרי
 38 הסולת, עלה פה אבק - קמח דק, הסולת פסולה עד שינפנה מן
 39 האבק, כיון שגרוע הוא. ואם התליעה הסולת פסולה ואין לה תקנה
 40 בניפוי.

גמרא

41 שנינו במשנה: כיצד עושה נרה שנה ראשונה ובשנה שניה זורעה

המשך ביאור למס' מנחות ליום שבת קודש, עמ' א

גמרא

1 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את מחלוקת תנא קמא ורבי מאיר
 2 במשנתנו: תנאי, היה רבי מאיר אומר, מה תלמוד לומר (במדבר כח
 3 כט) 'עשרון עשרון לבבש האחד', מדוע נכפלה תיבת עשרון בפסוק
 4 זה. מלמד ששתי עשרונות - שתי מדות של עשרון היו במקדש,
 5

6 אהרן גרוש - שלא החזיק עשרון אלא כשהוא גרוש. ואהרן מחוק -
 7 כלי גדול יותר שהחזיק עשרון כשהוא מחוק בלא גרוש. הגרוש
 8 משמש לכך שבו היה מודר לכל המנחות את מדת העשרון או
 9 השנים ושלושה עשרונות סולת,

59 **במה מחלקין לחלות** – העיסה שנילושה מחצי עשרון קמח, כיצד
 60 היה מחלקה לשש חלות, היה משער חלוקתם **כדי או בכלי** על ידי
 61 שקילה במאזנים, כדי שתהא חלוקתם שוה ומדוקדקת. פושטת
 62 הגמרא: **פשיטא דכדי**, דאי חילקם בכלי, קשה, מורטני יבנים –
 63 וכי יבניס משקולת לעורה. מבררת הגמרא: **ויבנים** ומה בכך. משיבה
 64 הגמרא: **כיון דבקוללה כתיב, לאו אזרח ארעא** – כיון שבתורה
 65 נזכרה שקילת לחם בדרך קללה בפרשת התוכחה (ויקרא כו כ) **והשיבו**
 66 **לחמכם במשקל**, אין זה מן הראוי שישקל לחם במקדש.
 67 ספק שלישי: **כעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא, שלחן מהו**
 68 **שיקדש** **קמצים** – היינו הלבונה שמצוה להינתן בתוך הביזכים
 69 וכפות המנחות על שולחן לחם הפנים) כדי שיקדשו ליקרב, וכן
 70 קומץ של מנחות שמצוה להינתן בתוך כלי שרת המקדש ומכשירו
 71 להקטירו על המזבח, האם אפשר לקדשם על ידי שיניחם על שולחן
 72 הפנים **בגודש שלו** – בין לחם ללחם, מקום שאיררו פרוץ ואין לו תוך.
 73 מבאר הגמרא את צדדי הספק: **מדמקדש לחם, קמצים נמי מקדש**
 74 **– האם כשם שמקדש השולחן את הלחם המונח עליו להתיירו**
 75 **לכהנים, אף שאין לו תוך, כך מקדש את הלבונה או את קומץ**
 76 **המנחה, או הלמא** – שמא **דחוי ליה** – מה שראוי להיות עליו,
 77 דהיינו הלחם, הרי הוא **מקדש, דלא חוי ליה** – אבל לבונה או קמצי
 78 רב חסדא, **אינו מקדש**, הקשה לו רמי בר חמא: **איני** – וכי כך הוא
 79 כדברך, **והאמר רבי יוחנן, לרבךי האומר טפחיים ומחצה קופל**
 80 **– לחם הפנים היה כפוף כלפי מעלה שני טפחים ומחצה, נמצא שלחן**
 81 **מקדש את מה שעליו בגובה חמשה עשר טפח למעלה, שהרי היו**
 82 **ששה לחמים זה על גב זה בכל מערכת, ושש פעמים שנים ומחצה**
 83 **הם חמשה עשר. ולרבךי האומר טפחיים קופל** – שהלחם היה נכפל
 84 כלפי מעלה רק שני טפחים, **נמצא שלחן מקדש שנים עשר טפח**
 85 **למעלה** – שש פעמים טפחיים הם שנים עשר טפחים. ובהכרח כוונת
 86 הברייתא שאף דברים אחרים השולחן היה מקדש בגבהו, שהרי
 87 בקידוש הלחם עצמו אין ידוש, הרי מפורש שהשולחן מקדש גדרשו
 88 את הקמצים והלבונה. מיישב בו חסדא: **אמר ליה, מה שאמרתי**
 89 **ששולחן אינו מקדש, כוונתי שאינו מקדש את הקומץ ואת הלבונה**
 90 **ליקרב** – שיוכלו להקריבם, וצריך ליתנם בכלי שרת אחר כדי
 91 להכשירם להקרבה, **אבל** אכן **מקדש אותם ליפסל** בלינה וביוצא,
 92 כשאר דברים הניתנים בכלי שרת.

משנה

94 **שבע כלי מדות של לח היו במקדש, שבהם היו מודדים דברים**
 95 **לחים כגון שמן ויין למנחות, ואלו הן, מדת הין, שהיא שיעור שנים**
 96 **עשר לוג. ומדת חצי הין, שכן מנחת נסכים של פר טעונה חצי הין**
 97 **שמן ויין. ושלישית ההין, לצורך מדת מנחת נסכים של איל, הטעונה**
 98 **שליש הין יין ושמן. ורביעית ההין לנסכי איל. ומדת לוג, שכל מנחה**
 99 **טעונה לפחות לוג שמן. ונחצי לוג ורביעית לוג, כפי שיבואר במשנה**
 100 **להלן (פג) למה היו נצרכים מדות אלו. רבי אליעזר בר רבי צדוק**
 101 **אומר, לא לכל מדה היה כלי בפני עצמו, אלא שנתות היו בהין –**
 102 **היה כלי אחד המחזיק מדת הין בלבד ובו חריצים ששימשו לסמן את**
 103 **שאר המדות הנצרכות במקדש, עד כן לפר ועד כן לנחצי עד**
 104 **כאן לכבש – חריץ בגובה המחזיק חצי ההין למדוד בו את נסכי הפר,**
 105 **ובגובה שלישית ההין לנסכי איל, ובגובה רביעית ההין לנסכי הכבש,**
 106 **וכן לשאר המדות, לוג וחצי לוג וכו'. רבי שמעון אומר, לא היה שם**
 107 **מדה של הין, וכי מה היה הין משמש, הרי לא היה דבר במקדש**
 108 **שהוצרכו בו שער הין שלם, ורק פעם אחת הוזקקו לו לצורך הכנת**
 109 **שמן המשחה בימי משה, שנאמר בו (שמות ל כד) 'ושמן זית הין'. אלא**
 110 **מדה ויתרה של לוג ומחצה היתה שם, והיא השלימה את מנין שבע**
 111 **המדות, שבה היה מודד למנחת כהן גדול, שהיתה טעונה שלשה**
 112 **לוגים שמן, לוג ומחצה בפוקר, למחצית המנחה שהקריב הכהן**
 113 **בבוקר, לוג ומחצה למחצית שהקריב בין הערבים.**

1 **וכלי מחוק שבו היה מודד עשרון לחביתיה כהן גדול, שכיון שהיה**
 2 **צריך לחלקו חציו לבוקר וחציו לערב, אם היה גדוש היתה הסולת**
 3 **מתפזרת על גבי קרקע בשעת החלוקה. והכמים אומרים, לא היה**
 4 **שם אלא כלי עשרון אחד, שנאמר (במדבר כט ד) 'ועשרון אחד לכבש**
 5 **האחד, אם כן מה תלמוד לומר (שם כח כט) 'עשרון עשרון לכבש**
 6 **האחד' שממנו למד רבי מאיר שהיו שני כלי עשרון, לרבות שהיה**
 7 **עוד כלי המחוק חצי עשרון שבו חילקו את חביתיה הכהן גדול.**
 8 **שואלת הגמרא: ורבי מאיר הדרוש מפסוק זה שהיו שני כלי עשרון,**
 9 **חצי עשרון מנא ליה – מנין לו. משיבה הגמרא: נפקא ליה מועשרון**
 10 **– הוציא זאת מהירוי הראשונה בתיבת 'ועשרון אחד', המלמדת על**
 11 **רביבו. שואלת הגמרא: ורבנן מה ילמדו מרביבו הירוי. משיבה**
 12 **הגמרא: וי' לא ררשי – אינם דורשים אותה כלל. שואלת הגמרא:**
 13 **ורבי מאיר, האי 'ועשרון אחד לכבש האחד' (שם כט ד) שממנו דרשו**
 14 **רבנן שהיה אחד ולא שנים, מאי עבד ליה – מה הוא למד ממנו.**
 15 **משיבה הגמרא: ההוא – פסוק זה בא ללמד שלא ימדוד לא בכלי**
 16 **של שלשה עשרונות לפר – לקרבן פר הצריך שלשה עשרונות, ולא**
 17 **בכלי של שנים לאיל הצריך שני עשרונות, אלא מודד כמה פעמים**
 18 **בכלי של עשרון עד שמגיע למדה הנצרכת. שואלת הגמרא: ורבנן**
 19 **שלמדו מפסוק זה שהיה רק כלי עשרון אחד, מנין להם שלא ימדוד**
 20 **בשלשה לפר וכו'. משיבה הגמרא: נפקא ליה מנקודו – למדו זאת**
 21 **מהנקודה שעל תיבת 'ועשרון' המובאת בהמשך הפסוקים (שם כט ט)**
 22 **'ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים', שניקוד זה בא**
 23 **למעט. דתניא בברייתא, אמר רבי יוסי, למה נקוד את 'וי'?**
 24 **שבאמצע תיבת 'עשרון' של עשרון ראשון של יום טוב הראשון**
 25 **של חג, למעט שלא ימדוד לא בכלי של שלשה עשרונות לפר ולא**
 26 **בשל שנים לאיל. שואלת הגמרא: ורבי מאיר שלמד דין זה**
 27 **מ'ועשרון אחד' מה ימנע מהניקוד על תיבת 'ועשרון'. משיבה**
 28 **הגמרא: נקודו לא ררשי – אינו דורש ניקוד.**
 29 **שינוי במשנה: כלי של חצי עשרון מה היה משמש, שבו היה מודד**
 30 **לחביתיה כהן גדול. בתחילה סברה הגמרא שכונת המשנה שהיה**
 31 **מודד ומביא חצי עשרון מנחת. מקשה הגמרא: מודד, וכי כן הוא**
 32 **שמדד והביא חצי עשרון, ורמינהי – והרי קשה מברייתא ששינוי,**
 33 **חביתיה כהן גדול לא היו כן הוצאו, אלא מביא עשרון שלם**
 34 **מביתו ונחצהו לבוקר ומחצה לערב. מתרצת הגמרא: אמר**
 35 **רב ששת, מאי מודד נמי דקתני – מה כוונת 'מודד' ששינוי במשנה,**
 36 **מחלק – מביא עשרון שלם מביתו ומחלקו על ידי מדת חצי העשרון.**
 37 **הגמרא מביאה שלש ספיקות שנסתפק רמי בר חמא: כעא מיניה**
 38 **(ו-שאלו) רמי בר חמא מרב חסדא, חצי עשרון לרבי מאיר גידוש**
 39 **היה או מחוק היה – לרבי מאיר הסובר לעיל שהיו שני כלי עשרון,**
 40 **האחד במדה גדושה והשני של מנחת חביתין במדה מחוקה, וכן היה**
 41 **מדת חצי עשרון שבו היו מחלקים את מנחת חביתין, אותו מדת חצי**
 42 **עשרון גדושה הייתה או מחוקה, (סימן חצי) חבית' שלחן – סימן**
 43 **לשלשת ספקותיו של רמי בר חמא בעניינו). שואלת הגמרא: והניבעי**
 44 **לך לרבנן – מדוע אינך מסתפק לדעת חכמים החולקים וסוברים**
 45 **שהיה כלי עשרון אחד, הלא אף לשיטתם היה חצי עשרון. משיבה**
 46 **הגמרא: לרבנן, עשרון נופיה קא מיבעיא להו – יש להסתפק בכלי**
 47 **של עשרון עצמו, אם גידוש היה או מחוק היה. פושטת הגמרא את**
 48 **הספק: אמר ליה רב חסדא. מדרבי מאיר נשמע לרבי מאיר –**
 49 **מדברי רבי מאיר לגבי מדת העשרון יש לפשוט את הספק בדעתו על**
 50 **מדת חצי עשרון, ומדרבי מאיר נשמע לרבנן – וכן מדבריו יש**
 51 **לפשוט את הספק בדעת רבנן על מדת העשרון. כמה דאמר רבי**
 52 **מאיר שהעשרון של מנחת חביתין היה מחוק, יש לפשוט חצי**
 53 **עשרון נמי היה מחוק, ממסתבר שכל מידותיה היו במחוקה. ויש**
 54 **לפשוט גם מדרבי מאיר מחוק – מזה שלרבי מאיר היה העשרון של**
 55 **מנחת חביתין מחוק, לרבנן נמי היה מחוק, כי לא נחלקו עליו אלא**
 56 **אם היתה מדה אחת של עשרון או שתיים, אולם במה שאמר שעשרון**
 57 **של מנחת חביתין היה מחוק לא נחלקו עליו.**
 58 **ספק שני: כעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא, חביתיה כהן גדול**

מנחות דף פו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה - עוז והדר" (ליום שישי) קסג

48 **כאי עולם שהשכינה שורה בישראל**, וכפי שיתבאר להלן במה
 49 מעידה המנורה על כך. **ואם תאמר** שאינה לעדות זו אלא **לאורה**
 50 **אני צריה**, והלא כל ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא
 51 הלכו אלא לאורו של מקום, אלא ודאי עדות הוא לכל כאי עולם
 52 שהשכינה שורה בישראל.
 53 מבארת הגמרא: **כאי עדותה של מנורה**. אמר רבא, זה הנס שהיה
 54 בכל יום בנר המערבי של המנורה, שהוא הבר האמצעי שלה, ונקרא
 55 'מערבי' כיון שפונה למערב, שנותנין בה שמן (כנגד) [במדת]
 56 תכרותיה דהיינו חצי לוג, וממנה היה מדליק בערב, כלומר בה
 57 מתחיל ההדלקה ומדליקה תחילה, ובה היה מסיים את הטבתה
 58 בבוקר שמטיבה אחרונה, ששאר הנרות כבו והוא נשאר דלוק,
 59 ולאחר הטבתם היה נכבה, ומטיבו ונותן בו שמן ומדליקו. ונס זה
 60 העיד שהשכינה שורה בישראל.

משנה

61 המשנה מבארת מהיכן הביאו יין לנסכים מן המובחר: **מאיין היו**
 62 **מביאין את היין** לכתחילה, המקומות ששם קרויחים ועפולין הם
 63 **אלפא** - הראשונים ליו, כלומר שהיין מעניבים המובחר ביותר,
 64 שניה לון במעלה, המקומות בית רימה, ובית לון שבהר, וכפר
 65 סיגנא שבבבליה.
 66 כל הארצות היו בשרות להביא היין, אלא שמיכן - ממקומות אלו
 67 היו מביאין לכתחילה.
 68 המשנה מבארת מהיכן אין להביאו: אין מביאין לא מענבים שבבית
 69 הזבלים - שדה הצריכה לזבל להצמיח פירות, ולא מענבים שבבית
 70 השלקים - שדה הנצרכת להשקיה במים, שהם כחושים, ולא ממה
 71 שנודע בנייהן - מענבים שנזרעו זרעים אחרים ביניהם, שמכחישים
 72 הענבים. ואם הביא בשר, ואין מביאין הליסמיון שהוא יין מתוק
 73 מאוד על ידי שתלו ענביו כנגד השמש, שאינו מובחר, ואם הביא
 74 בשר, ואין מביאין יין ישן מענבי שנה קודמת, דברי רבי. והכמים
 75 מכשירין לכתחילה.
 76 המשנה מבארת דברים הפוסלים אף בדיעבד: אין מביאין לא יין
 77 מתוק מדאי מאליו ולא מחמת השמש, שמואס לנסכים, ולא מעושן
 78 - מענבים שהניחום בעשן למתקם ממירוחם, ולא מבושל -
 79 מענבים שנמתקו ממירוחם בבישול, שנשתנה מברייתו ואינו נחשב
 80 יין, ואם הביא פבול.
 81 ענבים שאין מביאים מהם יין לנסכים: ואין מביאין מן הרגילות -
 82 גפנים המודלות (מורמות) על נסרים, מפני שהיין אינו מעולה, אלא
 83 מן הרגילות - גפנים נמוכות השוככות על הקרקע, ומן הגפנים
 84 שבבכרים העבודין - החפורים, שיון זה מעולה.
 85 המשנה מבארת תנאי הנחת היין: ולא בונסין אותו בהצנין (כדים)
 86 גדולים, שמסתפקים ממנו בכמות מועטת, ומתוך חסר נפגם טעם
 87 השאר, אלא בהכיות קטנות. ואינו ממלא את החבית עד פיה,
 88 כדי שתהא חסירה מעט ויהא ריחו נודף - שישאר ריחו ולא יצא
 89 לחוץ.
 90 סדר הבאת היין לנסכו על המזבח: ואינו מביא מיין שבפיה של
 91 החבית מפני

גמרא

1 שנינו במשנה שהשני שבראשון והראשון שבשני שוין. תמדה
 2 הגמרא: וכי יתכן לומר שהם שוין, והא אמת במשנה הקודמת שרק
 3 השמן היוצא ראשון כשר למנורה, והשאר למנחות, ואם כן אינם
 4 שוים.
 5 מיישבת הגמרא: אמר רב נחמן בר יצחק, מאי - מה הכוונה 'שוין',
 6 לא למנורה, אלא שוין למנחות, שאף שכולם כשרים למנחות, יש
 7 להביא מן המובחר (תוספתא פ"ט ה"א), ולכך השני שבראשון שיה
 8 לראשון שבשני, וכן בשאר השמנים שנאמר בהם 'שוין'.
 9 שנינו במשנה: אף [כל] המנחות היו בדין [וכו'], שיטענו שמן זית
 10 דך תלמוד לומר דך כתיב למאור: הוי דך כתיב למנחות. תנו
 11 הגמרא מביאה ברייתא מבארת מדו דך כתיב' ודינו למנחות: תנו
 12 רבנן, נאמר במנורה (שמות כ"ו) 'שמן זית דך, ואין דך' אלא דך,
 13 שיצא ראשון מן הזיתים בלא טעינת קורה, ואף אם יצא בטחינה
 14 בריחים. רבי יהודה אומר, הרי נאמר גם 'כתית', ואין 'כתית' אלא
 15 כתוש, שצריך שהשמן יצא בכתושה במכתשת ולא בטחינה בריחים.
 16 וכיון שנאמר שם 'למאור', יכול היית לומר שיהא דך כתית' כשר
 17 דווקא למנורה ופבול למנחות, תלמוד לומר במנחת כהנים (שמות כ"ט
 18 ט) 'ועשרן סלת פלול בשמן כתית', שזך כתיב' כשר למנחות. ואם
 19 בן מה תלמוד לומר - מדוע צריך למעט במנורה 'למאור', שדווקא
 20 בה צריך דך כתיב' ולא במנחות, אלא כדי לומר שהטעם מפני
 21 החיפוף - מפני חסרון ממון רב של מביאי מנחות, שהמנחות מצויות
 22 הרבה בכל יום, ולכן רק במנורה שדי בשלשה לוגים וחצי בכל יום,
 23 חצי לוג לכל נר מנרות המנורה (לקמן פ"ח), צריך דווקא דך כתיב'.
 24 שואלת הגמרא: מאי חיפוף - מדוע הקפידה תורה על חסרון ממון
 25 של מביאי מנחות. מבארת הגמרא: אמר רבי אלעזר, התורה חסה
 26 על ממונן של ישראל שלא יוציאוהו לחינם, ולכן כשאין זה מעכב
 27 אמרה שלא יוציאו ממון רב.
 28 הגמרא מביאה מאמר בענין השמן למנורה: נאמר (ויקרא כ"ד) 'צו את
 29 בני ישראל ויקחו אליך שמן זית דך, אמר רבי שמואל בר נחמני,
 30 תיבת 'אליך' מיתרת, ויש לדייק שהדלקת המנורה היא דווקא
 31 'אליך' דהיינו לרצותך ולהראות חזיתך לפני, ולא לי-ועוריי, שכן
 32 לא לאורה אני צריה.
 33 הגמרא מביאה מאמר נוסף המוכיח שזה עבור ישראל ולא עבור ה':
 34 שלחן לחם הפנים היה בצפון של המשכן, שנאמר (שמות כ"ו לה)
 35 'והשלחן תתן על צלע צפון, ומנורה בדרום, שנאמר (שם) 'ואת
 36 המנרה וגו' על צלע המשכן תימנה. אמר רבי וריקא אמר רבי
 37 אלעזר, אמר ה' למשה כשצויהו זאת, לא לאכילה אני צריך ולא
 38 לאורה אני צריה, שהרי לא צויתך להניח המנורה סמוך לשולחן
 39 כנודג שבעולם שאנשים עושים כך להאיר להם באכילה.
 40 הגמרא מוכיחה זאת מפסוק נוסף: נאמר בבנין מקדש שלמה (מלכים א'
 41 ד) 'ויעש לבית חלוני שקפים אטמים, תנא בברייתא, שקופין -
 42 משקופי החלונות, דהיינו צידם הצר, היו [מבפנים], ואטמים -
 43 וצידם הרחב [מבחוץ], להראות שלא לאורה שמחוץ לבית אני
 44 צריה, אלא החלונות הוציאו אורה מבית המקדש לכל העולם.
 45 הוכחה נוספת: נאמר (ויקרא כ"ד) 'מחויץ לפרכת העדת באהל מועד
 46 יצרף אתו אהרן וגו', והעדות' נאמר על המנורה, שעדות הוא לכל

המשך ביאור למס' מנחות ליום שבת קודש עמ' ב

6 שמנה רבי יהודה, אלא שרבי יהודה מנאם מהמדה הקטנה לגדולה,
 7 ורבי מאיר מונה מהגדולה לקטנה, ולהלן (פ"ח) יבואר באיזה דין הם
 8 חולקים. רבי שמעון אומר, לא היה שם היו, וכי מה היה הין
 9 משמש,

גמרא

1 תנו רבנן, שבע מדות של לח היו במקדש, רביעית לוג, וחצי לוג,
 2 ולוג, ורביעית ההין, ושלשית ההין, וחצי הין, והין, דברי רבי
 3 יהודה, רבי מאיר אומר, שבע המדות היו, הין, וחצי הין, ושלשית
 4 ההין, ורביעית ההין, ולוג, וחצי לוג, ורביעית לוג, והם אותם מדות